

SAHABENİN

YERİ-6

Bismillahirrahmanirrahim.

Elhamdülillah vesselatu vesselamu alâ Resûlillah.

Ashabı kiram hakkında İmam Gazali'nin El-İktisad fi'l İtikad isimli kitabından nakil yapacağız demiştik. Bir meseleyi izah ederek konuya girelim: Ashabı kiramın varlığı yokluğu konusunda kimsenin itirazı yok. On binlerce insanın Veda Hutbesi'ni dinlediği zaten biliniyor. Sorun ashabı kiramın aralarındaki ilmi, siyasi tartışmalar da daha sonraki nesillerin akıllarınca ashabın haklısı haksızı ayırımını yapmalarından kaynaklanıyor. Yoksa ashabı kiram vardır, yoktur diyen yok. İnsanlar A sahabi B sahabiden daha doğrudur, daha haklıdır gibi bir ayırım yapıyor. Bu ayırım zamanla öbür sahabiye yani -A sahabisini haklı bulmuştu- B sahabisini cehennemlik görecektedir kadar, büyük iftiralar yapacak kadar, o sahabiye yok sayacak kadar ileri gitmeye neden oluyor. Bu Ümmet-i Muhammed'in içinde yer yer asırlardır süren ihtilafı kavgalı konuların oluşmasına da neden oluyor. Bilhassa önceleri Mutezile Grubu, ondan sonra da Şia dediğimiz grup bu konuda ipin ucunu iyice kaçırmış hatalara düştüler. En itidalli nokta olarak biraz sonra ölçülerini Gazali'den nakledeceğimiz itidalli nokta sahipleri olarak Ehlisünnet ulemasının tavrını biz ölçü almayı tercih ederiz.

İmam Gazali diyor ki: "Sahabi konusunda iki zıt denecek görüş oluşmuştur. Bunlardan birincisi; sahabileri veya sahabilerden bir tanesini masum görecektedir düzeyde abartarak seven bir grup vardır. İkinci olarak da sahabiye sıradan bir insan gibi ileri geri tenkit eden grup olmuştur. Sen sakın bu iki gruptan birisi olma ortada dur." diyor Gazali rahmetullahi aleyh.

"Ortada dur" dediği yani ne ashabı kiramı masum gör, hiç günah etmez bunlar peygamber gibi adamlar de -ne böyle yap- ne de ashabı kiramı Bağdat caddelerinde, Basra sokaklarında sıradan bir Müslüman gibi gör. İkisinin ortasını bul. Sonra anlamaya yardım edecek bir ölçü veriyor. Diyor ki: "Allah'ın kitabı muhacirler, ensar ve diğer ashabı kiramı öven ayetlerle doludur. Tevatür derecesinde Resûlullah sallahu aleyhi ve sellem'in övme ifadeleri vardır. Hemen hemen her sahabi ile ilgili nerdeyse bir ayet, bir hadis vardır. En iyisi Müslüman'ın ashabı kiram hakkında hüsnü zan beslemesidir. Hüsnü zan ne demek kardeşler? Hüsnü zan sahibi olmak demek iyi kanaat kullanmak demek. Her ne kadar Müslüman'ın onlar hakkında hüsnü zan kullanmasını zorlaştıracak haberler bilgiler ulaşsa da Müslüman yine ashabı kiram hakkında iyi kanaat -hüsnü zan- kullanmak zorundadır. Ancak bu şekilde imanını garanti edebilir.

Gazali devam ediyor: "Ashabı kiram hakkında hikâye olarak anlatılan şeylerin pek çoğu Şiiiler ve diğer Harici fırkalar tarafından uydurulmuştur. Bunları inanılacak konu olarak kabul etmemek zorundasın. Eğer ashabı kiram hakkında sana ulaşan bilgiler sahih bir bilgi kaynağıysa yani reddedilmeyecek bir bilgiyse, tevatür derecesinde bir bilgi ise o olayla ilgili sahabi hakkında sen yorum bulmaya çalış ama "şöyle oldu" de. Mesela; Âişe Annemiz Allah Teâlâ'nın **وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ** "Evinizde oturun." emrine rağmen Irak topraklarına kadar gitti ve onun oğlu durumunda olan Ali bin Ebu Talib radiyallahu anhinin ordusu ile karşılaştı. "Bunu yorumla" diyor. Evet böyle bir olay var. Bunu inkâr edecek yok canım, bunu Şiiiler uydurdu diyecek bir tarafın yok. On binlerce insan bunu naklediyor. O zaman bunun yorumunu yap. Yorumu nedir? Âişe Annemiz "hadi Ali'yi öldürmeye gidelim" diye çıkmadı. Haccetmişti, Mekke'deydi. Hemen ona dediler ki: "Mü'minlerden iki grup büyük bir savaşın içine giriyorlar." Talha ve Zübeyr radiyallahu anhuma - onlar Aşere-i Mübeşşereden kimseler- "Annemiz sen bu olaya müdahale et çabuk barış sağlansın" dedi. O da "Gideyim, Ali benim oğlumdur, öbürü de oğlumdur -mü'minlerin anası çünkü-. Onları barıştırdım" diye gitti.

Gazali diyor ki: "İnsan hesabını gittiği yerde uyduramayabilir." diyor. "Ondan sonra da ne oldu bir daha da anlamaz onu." diyor. "Âişe Anamızın başına da bu geldi." diyor. "Güya onları barıştırmaya gitti savaşın ortasında taraf buldu kendisini" diyor. Âişe Anamız zaten savaşmadı, savaşılmasını emretmedi. Âişe ve yanındakiler ok yağmuruna tutuldu. Kaç bin kişi Ali radiyallahu anhin askerleri ya da askerlerin içine sızmış münafıklar tarafından şehit edildi. Şehitlerin ikisi de Aşere-i Mübeşşere'den kimselerdi. Şehit olan Talha bin Ubeydullah'ın koparılmış başı Ali'ye getirildi. "Müjde Âişe'nin adamlarından birisini öldürdük." Başı görür görmez tanıdı. "Bana bunu kim getirdi?" dedi. "Ben öldürdüm." "Cehennem sana müjdem olsun" dedi. "Resûlullah'ın cennetlik dediği bir adam öldürdün sen." dedi. Çok üzüldü Ali radiyallahu anh. Yani Gazali diyor ki: "Bunu yorumla sen" diyor. "Yani neyi ne yapmaya gitti ne oldu?" diyor. E Muvaviye radiyallahu anh için de ciddi bir yorum var. Yeri geldiğinde onu konuşacağız inşallah. Muaviye derebeylik ilan etmedi. "Osman'ın intikamı alınmamış bir Ümmet'in içinde huzur olmaz." deyip o huzuru sağlayacağını düşünerek bir iş yaptı. "Ashabı kiram ile ilgili bu şekilde tevil yap. Tevili yapmakta zorlanıyorsan "benim anlamadığım ama muhakkak Resûlullah'ın dostu olan bu adamın bildiği bir şey vardır" de "çekil kenara" diyor. Bu Gazali tavsiyesi.

Sonra diyor ki: " Ashabı kiram ile ilgili olaylarda sen iki tavırdan birini sergileyeceksin." diyor. "Ya filan sahabiyi beğenmiyorum, yaptığı tavrı yanlış, diyeceksin suizan yapacaksın ya da bu sahabinin, Allah dostunun vardır bir bildiği de benim bilmediğim diyeceksin hüsnü zan yapacaksın." diyor. "Müslüman'ın hüsnü zan ile kaybedeceği bir şey yoktur. Suizan ile kaybedeceği çok şey vardır." diyor. Gazali'nin ifadesi rahmetullahi aleyh. Sonra örnek veriyor. Bu örnek çok değerli kardeşlerim.

Şimdi arkadaşlar, parantez içi cümle okuyalım. Mesela; bir cemaat mensubu, bir tarikat mensubu bir insana diyorsun ki: "Yav senin büyüğün şöyle şöyle şöyle şöyle günah işledi. Bunlara ne diyorsun demek için önce diyorsun ki: "Şu şu günahı işleye ne denir?" "Kes kafasını, kâfir denir." diyor. "Senin şeyhin bak bugünkü haberlerde" dediğinde: "Vardır bir bildiği onun." diyor. Yani sıradan bir Müslüman, yirminci asırda yaşayan bir Müslüman bile liderini böyle yorumluyor da sana din getiren, Kur'an getiren sahabiyi "vardır bir bildiği" demeyesin ki bir şeyh kadar, bir âlim kadar, bir cemaat lideri, bir grubun lideri kadar da mı herhangi bir sahabinin saygınlığı yok? Bunu düşünmek lazım.

Diyor ki Gazali rahmetullahi aleyh, El-İktisad fi'l İtikad isimli kitabında: "Bak bir insan İblis, Ebu Cehil, Ebu Leheb veya herhangi belalı bir adama ömrü boyunca bir kere beddua etmemiş olsa bir günaha girer mi?" diyor "Hayır. Ama masum bir Müslüman'a bir kere dil uzatsa onun hesabını vermeden cennete girebilir mi?" diyor. "Bunu düşün ona göre tavrı takın. İblis'e, Ebu Cehil'e bile sövmezsen cehenneme girmiyorsun. Yani "Ebu Leheb'e lanet etmedikçe cennete giremezsin" diye bir şey yoktur. Ama bir mü'mine haksız dil uzattıysan helalleşmeden cennete giremeyeceksin. Tercihini yap, sahabiye ona göre dil uzat." diyor. En ideali karışmamaktır.

Ömer bin Abdülaziz rahmetullahi aleyh bildiğiniz gibi Ümmet'in birinci sınıf insanlarındandır. Doksan dokuzda halife oldu, yüz birde şehit oldu. Zehirlenerek öldürüldü. İki sene hilafet makamında kaldı. Sözleri fıkhıta ve siyasette belge kabul edilir. Ömer bin Hattab radiyallahu anhin da torunudur. Şimdi o vefat ettiğinde Siffin Olayı'nın üzerinden yaklaşık olarak elli seneye yakın bir zaman geçmişti - yani yarım asır-. Bir gün diyorlar ki: "Muaviye ve Ali'nin savaşı hakkında ne diyorsun? Bir sürü insan öldü gitti o olayda." Olaydan elli sene sonra olayı yorumlaması istendiğinde çok muhteşem bir cevap veriyor. Cevabında diyor ki: "Bakın kardeşler, biz o günlerde yaşasaydık öyle veya böyle o kanlı olaya karışacaktık, elimiz kanlanacaktı." diyor. "Ama Allah bize lütfetti o kanlı olaya karışmadık. Elimiz kanlı

değil. Niye bugün dilimizi kana bulaştıralım ki?” diyor. Sen o gün Ali’nin veya Muaviye’nin hangisi olursa olsun radiyallahu anhum cemian tarafında bulunsaydın elin kana bulaşacaktı. Haklı haksız bir daha kıyamet günü belli olacaktı. Bugün sen konuşsan, yorumlasan ne olur yorumlamasan ne olur; niye dilini gereksiz yere kana bulaştırıyorsun ki? Ömer bin Abdülaziz rahmetullahi aleyhin tarihe destan olarak yazılmış sözlerinden biri budur. İmam Gazali’nin de bu sözüne, buradaki verdiği mesajına destek olması bakımından bunu burada nakletmiş olduk.

Her hâlükarda ashabı kiramı konuşuyoruz kardeşler. Ashabı kiram, Kur’an ve Resûlullah ile -Ebu Zur’a’nın sözünü hatırlayınız- aramdaki köprüdür benim. Dolayısıyla sahabi değerlendirme tarzım elimdeki Kur’an’a bakış tarzımdır benim. Sahabi değerlendirme tarzım Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi değerlendirme tarzımdır, sonu oraya ulaşıyor. O sahabisine ayırım yapmadan “Benim emanetimi tebliğ edin.” dedi. Allah Teâlâ da onların toplamına verdiği emaneti, tebligatını verilmiş kabul etti. Peygamber aleyhisselamin ashabı kıyamete kadar dini taşımak için seçilmiş kargocu Müslümanlar, kargo görevlileri bunlar, onların zimmet sorumlulukları Kur’an’a mâl olur. Kalkarsın neticede: “İşte filancalar Ehlibeyt’ten değil Kur’an ayetlerini çaldılar.” dersin. Bu sözlerin konuşulduğu bir dünyada yaşamak bile zor. Ne demek Ebubekir Kur’an’dan ayetlerin bir kısmını kaçırdı? Sen kim, hangi tür kargocu zannettin ki bunları maazallah, diye düşünülür.

Burada bazı ayetleri derin derin düşünmek zorundayız kardeşler, ashabı kiramı tanımak için. Bu ayetlerden ilki de Fetih Suresi’nin 29. ayet-i celilesidir:

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا.

Hiçbir ayet olmasa bu ayet destan gibi ashabı kiramı perdeye koyuyor. مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ. “Muhammed Allah’ın peygamberidir”. Tablo! Muhammed Allah’ın peygamberidir. “وَالَّذِينَ مَعَهُ” “Onunla beraber olanlar” Kim onunla beraber olanlar? Ashabı kiram. Muhacirler demiyor, ensar demiyor, Kureyşliler demiyor, Ehlibeyt demiyor, Bedir’e katılanlar demiyor, Uhud’a katılanlar demiyor “وَالَّذِينَ مَعَهُ” “Onunla beraber olanlar” diyor. Onunla beraber olmak hangi mü’mine nasip olduysa, mü’min olarak tabi وَالَّذِينَ مَعَهُ odur. “وَالَّذِينَ مَعَهُ” Onunla beraber olanlar, “أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ” “Kâfirlere karşı gayet şiddetlidirler”. “رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ” “Kendi aralarında da çok merhametlidirler”. “تَرَاهُمْ” “Onları gördüğünde” “رُكَّعًا سُجَّدًا” rükûda ve secdede görürsün”. Bizzat Kur’an, ashabı kiramın karakterini tarif ediyor.

“وَرِضْوَانًا” “Allah’tan razı olmasını isterler.” “يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ” “Karakterleri alınlarında yazılıdır.” “سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ” “Secdeyi alınlarından okursun.” Yani namaz kılarkenki Müslümanlıkları çarşıda da öyledir, evlerinde de öyledir. İkiyüzlü değildir. Secdede secde ettikleri alınları Allah yazan, Muhammed yazan bir alın gibidir, alınları aktır. Kimi övüyor? “وَالَّذِينَ مَعَهُ” Muhammed ile beraber olanları övüyor. Ama burayla bitseydi bizim için yeterdi. Müthiş bir devamı var ayetin: “ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ” “Tevrat’ta da İncil’de de böyle anlatılmıştır onlar”.

Tevrat ashabı kiramdan iki bin sene önce geldi. İncil, nerdeyse altı yüz sene önce geldi ama Kur’an’dan önce Allah, Tevrat ve İncil’de Muhammed ile beraber olanları; ashabı övmüştü. Yahudiler bile Tevrat’ta Muhammed’in adamları diye bir şey biliyorlardı. -Sallallahu aleyhi ve sellem.- Allah’ın Tevrat’ta bile övdüğü, İncil’de bile övdüğü bir nesil bu. Ama Bedirliiler değil herhangi bir ayırım

yapmadan “وَالَّذِينَ مَعَهُ” “hu” zamiri Muhammed’i gösteriyor. “وَالَّذِينَ مَعَهُ” Muhammed’in demek. Muhammed ile beraber olanlar bu, bu karakterli adamlardır.

Onlar şöyle çiftçi, yavaş yavaş büyüyüp hasat zamanı yaklaşan buğday bahçesinde ya da buğday tarlasına bakıp da çiftçi şöyle bir “oh be bu sene mahsul güzel” deyip çiftçi göğsünü kabartıp mutlu olduğu gibi Muhammed’in adamlarına bakarak melekler mutlu olurlar. Çiftçinin yüzünü güldüren buğday başağı gibi ashabı kiram, Muhammed aleyhisselamin yüzünü güldürdüler. Mutlu ettiler Peygamberlerini. Bunun için de Allah: ‘ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ‘ Onlar içinden o iman eden amel-i salih işleyenlere: “مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا” “büyük bir mağfiret, büyük bir ödül vaat etmiştir”. Ashabı kiram budur! Tevrat ve İncil’de bile isimleri yoktu, kimlikleri vardı.

Enfal Suresi’nin 74. ayetinde:

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ
حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

“ve Allah “وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ” “ve hicret edenler” “وَهَاجَرُوا” “İman eden” “وَالَّذِينَ آمَنُوا” yolunda cihat edenler” “وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا” “evlerini açıp ensar olanlar”. Kimi övdü? Kureyşlileri değil, Bedirliileri değil. İman eden, hicret eden, cihat eden, hicret edenlere evini açanlar, yardım edenler, “أُولَئِكَ” bunların hepsi. “أُولَئِكَ” Arapçada “bütünü kuşatan zamir” demek. “أُولَئِكَ” Bunlar “هُمُ الْمُؤْمِنُونَ” “büyük bir “رِزْقٌ كَرِيمٌ” “büyük bir rızık vardır” “رِزْقٌ كَرِيمٌ” “büyük bir rızık vardır” -cömert bir rızık-. Niye mağfiret var bunlar için? İman, ameli salih, cihat, ensarlık, e zaten mü’min: “وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا”

“Gerçek mü’min bunlar. E gerçek mü’min, hakikaten mü’min bunlar. لَهُمْ مَغْفِرَةٌ Bir sürü de hataları da var. Buna rağmen “هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا” Hatalarını affedecek Allah. Dolayısıyla sen çıkıp sahabinin filancası filan yerde filan hatayı işledi, dolayısıyla sildik onu ashaptan diyemezsin ki. Mağfiret görmüş mücahitler onlar. “هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا” Enfal Suresi’nin 74. ayeti.

Tövbe Suresi’nin 100. ayeti: “وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ” “ilk kazananlar, ilk geçenler” demek. Kim ilk iman edenler, ilk ensar olanlar: Sa’d bin Ubadele, ilk mücahitler. “وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ” “İyi bir şekilde onlara tabi olanlar”. Dolayısıyla ilk o Daru’l Erkam’daki otuz-kırk kişi, Mus’ab bin Umeyr ile beraber Medine’yi Resûlullah’a hazırlayan on kişi, yirmi kişi “وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ” “ve onlara iyi bir şekilde bağlananlar” “وَرَضُوا عَنْهُ” “Onların hepsi de Allah’tan razıdırlar” “رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ” “hepsinden Allah razı olmuştur.” “وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ” “Allah altından ırmaklar akan cennet hazırlamıştır onlar için.” “بُيُوتٌ كَمَا بُنِيَتْ فِي الْجَنَّةِ لَمْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ” “Büyük kurtuluş da budur zaten.” “ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ” “Ebedi olarak o cennette kalacaklar.” “فِيهَا أَبَدًا”

Bu ayet, Tövbe Suresi’nin 100. ayeti neyi vurguluyor? Şüphesiz ilklerin ayrıcalığı var. Gerek ensardan gerek muhacirden ama Ebubekir’in peşinden giden, Sa’d bin Ubade’nin, Muaz’ın peşinden giden herkesi de Allah onlara katıyor. Ve üstelik kıyamete kadar. Binaenaleyh ashabı kiram sıradan kimseler değiller.

Fetih Suresi’nin 18. ayetini daha önceki derslerde zikretmiştik. Hudeybiye Sulhu’nda Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, oradaki sahabilerden işte yedi yüz küsur civarında bir sahabiden bey’at aldı. Yani “Osman’ın intikamını alıp sonuna kadar hakkımızı koruyacağımıza ve bu uğurda öleceğimize yeminliyoruz” diye, elini elinin üzerine koydu Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, bu

şekilde kanımın son damlasına kadar Resûlullah'ın elçisi Osman'ın intikamını alacağımıza söz veriyorum, yemin ediyorum dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem eli onun eli üzerinde bu şekilde sözleşildi.

Fetih Suresi'nin 18. ayeti, oradaki yedi yüz küsur sahabiyi anlatıyor. Şimdi yedi yüz sahabe zaten o zamana kadar en büyük ihtimalle sahabe sayısı bilemedin yirmi bindi. Yani hemen hemen üç aşağı-beş yukarı kaba rakamla onda biri ashabi kiramın oradaydılar. O olayı Fetih Suresi'nin 18. ayeti nasıl yorumluyor: “لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ” Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem bir ağacın altında gölgeleniyordu onun için ayet diyor ki: “O ağacın altında seninle sözleşenlerden Allah razı olmuştur.” “لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ” “Oradaki mü’minlerden Allah razıdır.” Hudeybiye Sulhu’na katılıp Efendimiz’le orada bey’at yapanlardan herhangi birini sevmemenin küfür olduğunu söyleyen âlimler bu ayete dayanıyorlar. “Allah razıyım” diyor, sen beğenmiyorsun. Kim olduğu önemli değil yani hangi sahabiydi önemli değil. Orada olduğu belli olan sahabinin hakkında Allah’ın ondan razı olduğuna dair ayet var. Allah’ın razı olduğunu beğenmeyenle zaten bizim muhatap olacak bir şeyimiz yoktur.

“لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ” Sır burada zaten. “Kalplerindekini Allah biliyordu”. Yani onların kalbinde sadakat vardı. Yoksa kalplerinde hile olsaydı zaten Allah onlardan razı olmazdı. “Yalan konuşuyorlardı bunlar derdi, hile yapıyorlar” derdi, Allah kalplerinde her şeyin temiz olduğunu bildiği için: “فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ” “لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ” “Onun için onlara huzur indirdi o gün.” “وَأَتَابَهُمْ فَفُتِحَا قَرِيْبًا” “Ve onlara çok yakın da bir fetih müjdeledi.”

Fetih Suresi'nin 18. ayeti ashabi kiramı değerlendiriyor. Haşr Suresi'nin 8 ve 9. ayeti: “لِئَلْفَقِرَاءَ لِيُفْقِرُوا” “Şu diyarlarından -yani kasabalarından- ve mallarından hicrete zorlanan fakir muhacirler”. Mekke’den önce Habeşistan’a sonrada Yesrib’e gidenler: “يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا” “Onlar Allah’tan bir lütuf ve razı olmasını istiyorlar”. Bunun için hicret ettiler. “أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ” “Allah’a ve Resulüne yardım ediyorlar.” “وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ” “الصَّادِقُونَ” “Dosdoğrular onlardır işte.” Kaç muhacir varsa toptan hepsini içine aldı. “وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ” “Evlerini hazırlayanlar” “وَالْإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ” daha önce o muhacirler gelmeden öncede “evlerini ve imanî ortamı hazırlayanlar” “يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ” “kendilerine gelen muhacirleri seviyorlar.” “وَلَا يَجِدُونَ فِي” “أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ” “kalkıp mallarından infak edince gözleri o mallarda kalmıyor”, veriyorlar unutuyorlar. “وَيُؤْتِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ” “Kendileri o mala muhtaç olduğu hâlde muhacir kardeşlerine veriyorlar” bu da ensarı zikrediyor. “وَمَنْ يُوقِ شَحْحَ نَفْسِهِ” “kim bu şekilde bir cimrilikten arındıysa” o ensar gibi “فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ” “onlar kurtulmuşlardır.”

8. ayeti Haşr Suresi’nin muhacirlerinin fakirlerini anlatıyor. 9. ayeti de onları bağrılarına basan ensarı anlatıyor. Birisi için sadık mü’minler onlardır, öbürleri için de felah bulmuş, kurtulmuş mü’minler onlardır, diyor.

Kur’an-ı Kerim’de ashabi kiramla ilgili başka ayetler de var. Ama her hâlükârda bir tefsir dersi yapmadığımız için bunların bir tanesi yeterli zaten. Beşine gerek yok bir tanesi yeterli ama her hâlükârda imanımız daha kavi olsun, yüzde yüz Rabb’imizin bizden beklediği imana kavuşalım diye birkaçını okumuş olduk.

Hadis-i şeriflerden zikretmemiz gerekenler var. Nedir gündemimiz? Uhud’da şehit olan, filan gün aç kaldığı için karnına taş bağlayan gelip de: “Ya Resûlullah! Seni çok seviyorum” deyip duygusal

sahneleri bize yaşatan sahabileri konuşmuyorum. Sahabiye Müslümanlığımızın mahallesinde bir yer bulmaya çalışıyorum. Nereye oturtacağız ashabi kiramı? Ahirete iman edeceğiz, ahireti kendilerinden öğrendiğimiz ashaba yer bulamayacağız ama ahirete iman ediyoruz! Bu bir çelişki olur. Onun için ashabi kiramı bir yere oturtuyoruz. Onun için filan sahabinin, Mus'ab bin Umeyr'in dizini örtecek kadar bir elbisesi bulunmadan bu dünyadan şehit olup gömülüp gidilmesinden önce Mus'ab kafasına bizim kafalarımızda bir yer bulmayı ihtiyacını perçinlemeye çalışıyoruz.

Hadis-i şeriflerde Resûlullah sallallahu ve sellem Efendimiz, ashabını ciddi bir şekilde kollamıştır. Bu kollamayı açıkça yaptığı da olmuştur. O kadar ki ashabının içindeki tartışmalar anında eski sahabisini yenisine karşı kollamıştır. Ebubekir'e hafif bir sataşılacağını hissettiğinde: "Sizi Allah'a salarım, Ebubekir'i bana bırakın. 'Ben Allah'ın Peygamber'iyim.' dediğim zaman siz hanımlarınızla beraberdiniz, o da benimle beraberdi. Bırakın Ebubekir'i bana." demiştir. Haklı haksız sormuyor, "Ebubekir'i bana bırakacaksınız." diyor. Sahabinin içinde bile bir kıdem farkı gözetiyor. Bir de on-on dört asır sonra gelip sahabilikle değil ne ile bağı olduğu bile belli olmayan birileri Ebubekir'e dil uzatırsa maazallah! Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem gizli ifadelerle değil açık seçik ifadelerle ashabını kollamıştır çünkü gerekçesini de söylüyor: "Ebubekir'in malıyla bugünlere geldim ben." diyor. Vefa! "Herkes bir kenardaydı, Ebubekir yanımdaydı." diyor. Her hâlükârda ashabi kiramı blok-bir kitle olarak da aleyhisselatu vesselam Efendimiz sahiplenmiştir.

Buhari'nin ve Müslim'in rivayet ettiği hepimizin bildiği meşhur bir hadis-i şerif. Diğer hadis kitaplarında da var. Buhari'de 6429. hadis-i şeriftir. Müslim'de 2533. hadis-i şeriftir. Abdullah ibni Mesud radiyallahu anhin rivayet ettiği hadis-i şeriftir: "خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي" "İnsanların en hayırlısı benim zamanımda yaşayanlardır." Mü'min insanlar tabii. ثُمَّ الَّذِينَ يَأْتُونَ "sonra peşlerinden gelenler" ثُمَّ الَّذِينَ يَأْتُونَ "sonra onların peşinden gelenler." Demek ki bir numara ashabi kiram, sonra tabii yani onları görenler, sonra onları görenler.

Buraya bir noktalı virgül koyuyoruz. İfadeye dikkat edelim: "Sonra öyle bir nesil gelecek ki yemin etmeden önce şahitlik yapacaklar." Şahitlik yapıyor, yemin ediyor, yalan söylüyor hiç önemli değil onun için. Önce yemin mi etti, şahitlik mi yaptı onun için önemli değil. İnsanların yeminine bile güvenilmeyecek bir zaman gelecek ama onun ashabının zamanı öyle değil onlar sözleri senet adamlar.

Bu hadisin İbni Mace'nin 2221. hadisinde ilavesi var. Buhari, Müslim bu hadise bu kadar ulaşmışlar; Buhari ve Müslim'in hocaları bu hadisi bu kadar duymuşlar. İbni Mace'nin hocası ise bu hadisin devamını dinlemiş. O da diyor ki: "ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِهِمْ قَوْمٌ يَنْسَمُونَ وَيُجْبُونَ السِّمْنَ"

"Sonra da göbekli olmaktan hoşlanan bir nesil gelecek" diyor. Ashabi kiramın çöllerde yaya yürüdükleri için göbeği olamadı. Tebuk'e sırtlarındaki teçhizatlarıyla beraber şu kadar –beş-altı yüz-kilometre yürüyerek gittikleri için göbek tutamadılar, göbeklerini yağlayamadılar.

Şu bir mucizedir kardeşlerim: Göbekli, göbeği yağ bağlamış, ensesi yağ bağlamış adamlar, bu mücahitleri konuşacaklar da "buna şu kadar puan, buna bu kadar puan verelim" diyecekler. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي diyecek; göbeği yağ bağlamış, yanağını aşağıya sarkıtmış yağdan insanlar gelecekler "Böyle değil. O değerli, bu değersiz" diyecekler. Bu da bir kıyamet alameti. Maazallah!

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anhin rivayet ettiği Buhari’de 3673. Hadis; Müslim’de 2540. hadis; Ebu Davud’da 4658. hadis; Tirmizi’de 3861. hadis; İbni Mace’de 161. hadiste aleyhisselatu vesselam Efendimiz: “Ashabıma hakaret etmeyin. Sizden biriniz Uhud Dağı büyüklüğünde altın olarak sadaka verseniz -Uhud Dağı kadar büyük bir altını Allah için sadaka verseniz- benim ashabımdan birisinin bir avuç buğdayının sadakasının sevabına ulaşamazsınız.”

“Ashabım!” dediği zaman herkesi kastetti. “Bir-iki sahabi” demiyor. Kim Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi, Peygamber aleyhisselamin sağlığında görüp iman ettiyse mü’min olarak bir saat onun yanında oturduysa o, sahabidir. “Ashabım!” dediğinde ciddi bir şekilde bu söz ona ulaşmıştır. Bu sebeple ashabi kiramın fazileti; zor zamanın adamı olmalarıdır, yok günün varı olmalarıdır.

Biz, kulaklarımıza ezan okunduğu bir dünyada doğduk da bizim için varlığın-yokluğun çok bir önemi yok. Bin-iki bin yıllık bir şirk geleneğini bırakıp iman etmek her babayiğidin karı değildi. “Biz, İsmail’in çocuklarıyız, İbrahim’in torunlarıyız” diye övünürken “Siz İbrahim’in sahtekâr torunlarısınız. Asıl budur.” dendiğinde teslim olmak çok zordur.

Biz, iki düğün geleneğini bile bırakmakta zorlanıyoruz. Düğününde haram işlemeyen, kadın-erkek bir arada oturtmaya “mücahit” deniyor. Bunlar binlerce yıllık şirk geleneğini bıraktılar. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir şey istediğinde “ne zaman geri vereceksin” demediler. Kaç para istiyorsun” demediler. Canlarını torbalara koyup Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme teslim ettiler. Dolayısıyla sen İslam devletleri kurulmuş, yer yer camiler evlerden çok, ezan sesinden sabah namazında uyunamıyor; öyle bir yerden sen bir Uhud Dağı kadar altını bile versen nasıl onun bir avuç arpası kadar sevaba ulaşırsın? Onlar cennette karşılığını almaktan başka hiçbir şansı olmadan verdiler ama sahabiler bu duyguyla verirken bugünkü Müslümanlar ise makbuz alarak veriyorlar veya filanca maksatla veriyorlar; o yüzden de Efendimiz aleyhisselatu vesselam denk tutmuyor. “Uhud Dağı ve bir avuç! Hatta bir avucun yarısı bile.” diyor.

Yine Buhari’nin 3783. hadis-i şerifi; Müslim’in 75. hadis-i şerifi; Tirmizi’nin 3900. hadis-i şerifi. Bera radiyallahu anh rivayet ediyor. Burada çok önemli bir nokta: Ashabi kiram Allah onlardan razı olsun, bütün olarak anlatılırken burada ensarı konuşuyor Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem. Hadis-i şerif Buhari ve Müslim’de rivayet edildiğine göre “muttefekun aleyh” bir hadis-i şerif bu. Sahih hadis-i şerif. Buyuruyor ki sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz: “Ensarı ancak mü’min sever. Ensara münafıktan başkası buğz etmez. Ensarı seveni Allah sever. Ensara buğz edene Allah lanet eder.” Böylece sahabi sevgisi -bir de ensar bölümünün sevgisi, Kureyş’ten olan da değil- ihtiyari olmaktan çıkmış oldu. Sahabiyi sevmek veya sevmemek fantezisi kimsenin yoktur. Sahabiyi sevmek, imanla ilgilidir. Müslim “Sahih”inde imanla ilgili hadislerin içine koymuş bunu. İmanın şartlarını sayar gibi sayıyor bunu.

Burada bir ayete tekrar döneceğiz. Nisa Suresi’nin 95. ayetini okuyacağım. Hadid Suresi’nin 10. ayetinde de aynı konu vardır. Oradan da okuyabiliriz. Bu iki ayette Allah Teâlâ, fetihten öncesi ve fetihten sonrası diye ayırım yapıyor. Mallarını Allah yolunda infak eden, cihat eden ve geri kalanlar diye ayırım yapıyor. Kim için? Ashabi kiram için.

Mekke’nin fethi biliyorsunuz bir dönüm noktasıdır, milattır. Fetihden önce ve fetihden sonra. Fetihden sonra Efendimiz aleyhisselatu vesselam kimsenin yardımına muhtaç olmadı artık. Devlet, dünya devleti durumuna geldi. İnsanlar da kitle kitle iman ettikleri için kimsenin “iman edecek misin” diye de yalvarılacak hâli kalmadı. O yüzden fetihden önce gelip iman edenler, zor zamanın mü’minleri.

şimdi? Ebubekir olup da Kur'an'ı cemedip de bir mushaf olarak bize getirmeseydi ne yapacaktık biz? Radiyallahu anhum. Sözlerin en sonudur. Bitti. Radiyallahu anhum.

Ashabı sevmek bir hanımefendilik, beyefendilik değildir; mü'minliktir. Çünkü onları sevmek iman alametidir. Buğz etmek de nifak alametidir, hadis-i şerifi gördük. Şu kadar ki iki başlığa daha kısaca değinmem lazım:

Birincisi; ashabı kiram kitle olarak gözümüzde böyle görülür, grup olarak. Ama ashabı kiram kendi içinde grup gruptur. Seviyeleri farklıdır. Bir, bu seviye farkına dikkat edeceğiz. İkincisi de ashabın içinde bir de Ehlibeyt var. Bütün böyle konuş, konuş, konuş; koca laflar, koca laflar Ehlibeyt'i unuttun mu iman yine zedelenir. Maazallah.

Ashabı kiramın içindeki seviye farklılığı yani amelleri, ihlâsları vs. şöyle bir tablo çizebiliriz arkadaşlar: Önce Ümmet-i Muhammed var. Sallallahu aleyhi ve sellem. Bu, en büyük dairemizdir bizim. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'i çıkarıyoruz, onun dışındaki alana Ümmet-i Muhammed diyoruz. Bu Ümmet-i Muhammed'in içindeki küçük daireye ashabı kiram diyoruz.

Ümmet-i Muhammed insanlığın en değerlisi. Ümmet-i Muhammed'in içinde ashabı kiram değerli. Ashabı kiramın içinde de -biraz önce sözünü ettiğimiz- Hudeybiye Sulhu'nda Resûlullah sallallahu aleyh ve sellemle bey'at edenler değerli. "Ağacın altındakiler" deniyor bunlara. O sözünü ettiğimiz hani Fetih Suresi **لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ** ayetindekiler.

Ümmet-i Muhammed, onun için de ashabı kiram dairesi, onun içinde de bu Hudeybiye Sulhu'na katılıp Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemle bey'at edenler. Onun içindeki küçük daire Bedirliiler. Üç yüz on üç kişi. Üç yüz on üç Cebrail diyebiliriz bunlara. Her biri Cebrail düzeyinde neredeyse büyük insanlar. Onun içinde o Hudeybiye Sulhu'ne katılan, ağacın altına katılan bey'at edenlerden sonra küçük daire Bedirliiler. Bedirliiler o üç yüz on üç kişi onlar. Onların rakamı tam belli. Onların içinde de aşere-i mübeşşere; cennetle müjdelenmiş en değerli on kişi. Radiyallahu anhum. O on kişinin içindeki küçük daire de, ilk dördü olan Raşit halifelerdir. Ve onların özü de ilk numarada Ebu Bekir radiyallahu anhtır.

Aşağıdan yukarı doğru gittiğimizde Ebu Bekir, dört raşit halife, aşere-i mübeşşere-on kişi-, Bedirliiler, ağacın altındakiler, ashabı kiram, Ümmet-i Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem. Ümmet-i Muhammed'in üstünlüğü "**كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ**" ayetinden belli. Allah çok açık ve seçik bunu emir buyuruyor.

Ondan sonra ashabı kiramı, ayetleri okuduk. Ağacın altındakileri Fetih Suresi'nin ayetinden okuduk. Bedirliiler hakkında çok açık hadis-i şerif var. Allah "Bedir halkı için -o üç yüz on üç kişi için- bundan sonra ne yaparsanız yapın bütün günahlarınızı mağfiredittim" diye gelecekteki günahlarını affettiğini haber veriyor. On kişilik aşere-i mübeşşere hadisi de Tirmizi'de 3747. hadis-i şeriftir.

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem: "Ebubekir cennettedir, Ömer cennettedir, Osman cennettedir, Ali cennettedir, Talha cennettedir, Ebu Ubeyde cennettedir" diye sırayla saydığı-radiyallahu anhum cemian- Raşit Halifeleri de defalarca zikrettiği için, Ebubekir'i de kimseyle pazarlık etmediği için, bir tane tuttuğu için Ebu Bekir'i.

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem vefatından çok az bir zaman önce: -Türbe-i şerifinin etrafında dikdörtgen şeklinde bir evcikler olduğunu kabul edin. O evciklerin pencereleri var. Herkes

bir pencerecik yapmış, Efendimiz'i oradan görmeye çalışıyor. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem mahremiyet meselesi de var tabi. Yani Efendimiz'in evine giriş çıkışında görülüyor gibi.- "Bu pencerelerin hepsini kapatın, Ebubekir'inki kalsın" buyurmuş. Resûlullah'ın Ebu Bekir'le ilgili kimseyle pazarlığı yok. Kimseyle yok ama "bana, bana ashabımı bırakın" dediğinde Ebubekir'di o ashabi. O tartışmada Ebubekir belki çok da haklı değildi. Çünkü peygamberlik vefayı gerektirir. Zor günün adamına o vefalı davranmayacak da kim davranacak? Ashabi kiram arasında böyle bir üstünlük ve seviye vardır. Ama bu onların içindeki bir mesele. Nasıl aralarındaki tartışmaları biz uzaktan seyrettiysek onların arasında Ebubekir bir numara, on iki puan daha düşük Ömer, böyle çocukça bir şey yapmayız. Bizim açımızdan hepsi başımızın tacıdır.

Bir de Ehlibeýt var kardeşler. Ashabi kiramı konuşup Ehlibeýt'i konuşmazsak alimallah başımıza gökten taş düşer. Ehlibeýt demek; Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in özel ailesi demek. En başta kızı Fatıma radiyallahu anha, Fatıma'nın iki çocuğu Hasan ve Hüseyin, Ali radiyallahu anh amcasının çocuğu olduğu için, amcası Abbas ve hanımları. Bunlar yani Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in akşam sofrasında oturup yemek yediğı aile efradı demek. Bunlara topluca Ehlibeýt denir.

Ehlibeýt de kendi arasında, bu sözünü ettiğim Fatıma, Ali ve iki torunu en yakın Ehlibeýt'i. Hanımları da o yakının yakınındaki Ehlibeýt oluyor. Çünkü hanımları başka ailelerin çocukları olarak onun eviyle şereflendiler. Ama her hâlükarda hepsine Ehlibeýt diyoruz. Ehlibeýt'i ashabi kiramın artı bir puan üstünde görüyoruz. Çünkü Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem namaz kılarken bile Ehlibeýt'e salât etmemizi emretmişti. "اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ" "Ey Allah'ım Peygamber'in Muhammed aleyhisselama salât et. Ehlibeýt'ine de salât et." Kim on rekât namaz kılıyorsa -on defa en azından- normalde yirmi defa Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e salât ediyor, hanımlarına, çocuklarına, kızına salât ediyor.

Biz Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in Ehlibeýt'ini etnik olaylardan dolayı sevmiyoruz. Cennete girebilmek için seviyoruz. Ehlibeýt'ini sevmeden Resûlullah'ı sevdiğimizi ispat edemeyiz. O yüzden seviyoruz ve Ehlibeýt'in Ümmet-i Muhammed'de hakkı vardır diye düşünüyoruz. Nedir bu hakkı? Cihaddan kazanılan ganimetin beşte biri Ehlibeýt'indir. Peygamber Efendimiz'in torunlarıdır. Çünkü Ehlibeýt kıyamete kadar devam edecek. Ehlibeýt'e aynı şekilde salât getirmek de onların üzerimizdeki hakkıdır. Salât; onlara dua etmek demek. Ancak Ehlibeýt masum değildir. Çünkü Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den başka hiç kimsenin masumluluđu yoktur.

Ehlibeýt, gözümüzün akıdır. Gözümüzün suyudur, şifasıdır ama Peygamber değil, Peygamber çocuklarıdır. Ve Ehlibeýt Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mirasını yaşatanlara ancak simge olarak verilebilir. Biz meyhaneye köşesinde Ehlibeýt aramayız, sabah namazında ararız. Sabah namazında Resûlullah'ın sünnetini kılarken Ehlibeýt'i seçeriz. Biz köy kahvesinde Ehlibeýt adamı bulmayız. Zaten Ehlibeýt'ten olan biri, en azından nazardan korunmak için kendini gizler. Ticaretini yapınca insandan şecere istenir. Ehlibeýt'ten olmak insanın alnından okunmalı, ilânından değil. Böyle bir Ehlibeýt bağılılığımız da vardır. Yani ashabi kiramı konuştuk. Ashabi kiramı konuştuğumuz bir yerde Ehlibeýt'i üç kere konuşmamız lâzım. Çünkü ashabi kiramla ilgili belki bir kenarda iki kelime az konuşulabilir. Ehlibeýt'e tazim ve tebcil yapmak mecburiyetimizdir.

Aziz Kardeşlerim,

Ne konuşuyoruz? İmanımız bizi Resûlullah'a bağıyor, diyoruz aleyhisselatu vesselam. Onu ancak getirdiğı Kur'an'la, verdiğı hadisleriyle alabiliriz, diyoruz. Yoksa bin dört yüz yirmi beş sene önce

öldü gitti. O zaman bizim Peygamber'imiz yok. Kur'an'ı ve hadisleri elimizde ama onları bize getiren ashabi tanımadıkça hadis de okuyamayız, hadisle diriliş de yapamayız. O zaman kendimizi putlaştırırız. Hocalarımızı put yaparız. Ashabi kiramın olmadığı yerde bu sefer herkesin şeyhi, lideri, hocası, yazarı, peygamberi olur. İsa aleyhisselamın ümmetinin başına gelen gibi. O, bunun örneğidir.

Ve sallallahu ve selleme alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihi ecmaîn.

Velhamdülillahi Rabb'il âlemin.